

gènere i educació en Valors.

Una realitat política pendent?

Isabel Carrillo (Facultat d'Educació de la Universitat de Vic)

“La mujer nacida para fabricar hijos, desvestir borrachos o vestir santos, ha sido tradicionalmente acusada, como los indios, los negros, de estupidez congénita. Y ha sido condenada, como ellos, a los suburbios de la historia.”

Eduardo Galeano

Al llarg del segle vint els debats polítics van omplir-se de grans propòsits a l'entorn de nous reptes socials i educatius que anunciaven amb insistència que el segle vint-i-u seria el segle de les dones gràcies als esforços dels Governos per assolir una igualtat jurídica plena que avui, si bé en el nostre context teòric pot semblar força satisfactòria, no ho és tant en la pràctica quotidiana. La IV Conferència Mundial sobre les Dones celebrada a Beijing en 1995 va suposar un marc obert per a poder exposar i debatre aquesta realitat, però les mesures aprovades continuen, en molts països, en la marginalitat de les agendes polítiques ignorant la violació sistemàtica dels drets humans de les dones. No es pot ignorar que això passa en un entorn impregnat per les influències d'un

món globalitzat on es volen imposar, amb força, els plantejaments d'una economia capitalista com a model únic de relació i desenvolupament, amb l'afirmació que un alt nivell material de vida comportarà, automàticament, una alta qualitat de vida. Cal tenir present que en

“Com incidir en els processos de socialització i construcció de la identitat dels infants en les primeres edats si s'infravalora l'educació infantil i se la reclou a una “atenció educativa i assistencial”...”

la carrera d'alguns sectors de poder econòmic es continua fomentant la divisió social del treball patriarcal-capitalista, de forma que s'exclou a la dona per tancar-la en l'àmbit privat, donant consistència i valor a una societat classista on les dones són la colònia inferior d'aquest sistema. La paràlisi i permissivitat política continua fomentant, per tant, un pensament únic i hegemònic on predominen els paràmetres androcèntrics i sexistes que justifiquen que l'home sigui la mesura i eix de totes les coses. Aquest pensament perpetua el seu poder de centralisme i referència amb mètodes autoritaris de control que mantenen a les dones immobilitzades en una situació de subordinació i d'explotació -donada la consideració d'inferioritat natural del sexe femení-. La clandestinitat, l'oblit, i freqüentment el menyspreu i la

infravaloració, han atrapat les dones en la teranyina dels prejudicis i els estereotips sexistes.

La lluita per superar les desigualtats derivades del gènere és, ha de ser, una lluita social i política, però les polítiques neoliberals de privatització i reducció del pressupost socioeducatiu, desenvolupades pels Governadors conservadors, no solucionen aquestes problemàtiques, sinó que aprofundeixen

més en la seva permanència. Si la inversió pública està lluny de les polítiques d'igualtat social, el mercat tampoc no resulta un mecanisme òptim, ja que la seva finalitat és aconseguir rendiments i beneficis econòmics immediats, i no la seva distribució justa. En aquest context és urgent pensar en l'educació com un espai polític i èticament bel·ligerant que no s'aïlla del món, sinó que parteix de la vida per replantejar-se de forma constant i dinàmica les

relacions de justícia, de llibertat, d'igualtat i de solidaritat entre dones i homes, oposant-se i rebutjant les posicions que justifiquen l'exclusió social i la discriminació que la dona pateix des de la infància, malgrat les conquestes dels moviments feministes arreu del món. Però, a més, pensar l'educació en valors des d'una perspectiva de gènere i de justícia social no únicament és justificable, sinó necessari, i això porta a preguntar-se perquè les

serveis professionals
d' **informàtica**

971 76 36 36
www.smi.es

pràctiques educatives no han trobat els mecanismes per traduir els principis teòrics de les perspectives coeducatives –fonamentades en el “feminisme de la igualtat” o el “feminisme de la diferència”-. Una mirada a la realitat constata la pervivència d’escenaris on dia a dia es continua representant un ordre simbòlic que manté diferències que justifiquen la desigualtat entre dones i homes, però la Llei Orgànica 20/2002 de Qualitat de l’Ensenyament (LOCE), aprovada pel Govern del partit popular, no sembla preocupar-se d’aquesta problemàtica, i inclús pot suposar regressions rellevants en els avenços assolits respecte a una educació per a la igualtat i la democràcia. Ens trobem davant d’una Llei que té la finalitat de buscar respostes als canvis tecnològics i als criteris del mercat econòmic, doncs s’afirma que les reformes educatives són necessàries per a la “revisió, ajust i millora”, i és la “qualitat” el mecanisme per assolir “quotes més elevades de progrés social i econòmic”. Els plantejaments neoliberalistes de les economies capitalistes s’insereixen en el discurs i es parla, com s’ha indicat, de la necessitat d’ajusts que, en aquestes perspectives, no garanteixen el poder avançar en la lluita contra l’exclusió i la discriminació, al contrari, nega la possibilitat de construir societats que parteixin del reconeixement i la realització efectiva dels drets humans inalienables de les dones i els homes.

Globalment la lectura del text legislatiu porta a plantejar-se

diferents preguntes respecte a l’educació en valors des d’una perspectiva de gènere. Com dones i homes han d’aprendre a dialogar, a aproximar-se i a conviure si s’ataca el model d’escola participativa? Com incidir en els processos de socialització i construcció de la

“El text legislatiu sembla portar-nos a greus retrocessos del sistema educatiu en potenciar-se, sota la recerca dels suposats valors d’excel·lència i qualitat, les desigualtats, i no únicament per raó de sexe...”

identitat dels infants en les primeres edats si s’infravalora l’educació infantil i se la reclusa a una “atenció educativa i assistencial”; no és aquesta etapa base formativa fonamental per a la construcció del gènere i el desenvolupament d’aprenentatges posteriors? Com garantir la igualtat d’oportunitats de totes les noies i els nois si es converteix l’educació secundària en una etapa selectiva, retornant a l’elitisme i donant valor als centres classistes? Per què s’eludeixen els continguts d’interès social i humà, especialment els més controvertits i que plantegen conflictes de valors –com poden ser les problemàtiques de les dones arreu del món-, i es defensa la memorització i l’acumulació de dades sense possibilitat de crítica i de qüestionament? Com descobrir i solucionar les veritables causes de l’absentisme i el fracàs escolar –problemàtica

que augmenta entre noies d'alguns grups culturals-, si tot acaba sent una qüestió d'esforç personal, i així es fomenta també el sentiment de culpa? Igual de preocupants són algunes opinions que relacionen aquest fracàs –de noies i de nois- amb la desestructuració familiar, arribant al sarcasme d'afirmar que la causa és la participació de les dones –les mares- en la vida pública. El text legislatiu sembla portar-nos a greus retrocessos del sistema educatiu en potenciar-se, sota la recerca dels suposats valors d'excel·lència i qualitat, les desigualtats, i no únicament per raó de sexe, sinó també per indicadors relacionats amb el nivell social, l'ètnia, el lloc de

procedència o el context de vida. La forma de contrarestar els efectes d'aquesta Llei és negar-se a la lògica de l'exclusió, perquè en la veritable educació l'exclusió de les diferències sí que porta al fracàs. I negar-se a l'exclusió exigeix prioritzar l'educació en drets humans i en valors democràtics en les escoles públiques. El segle vint-i-u és un temps per pensar el gènere i l'educació en valors des d'un posicionament crític que es vincula a la realitat i permet descobrir allò que manté sotmeses les persones i allò que les allibera, i això amb la mirada posada en la ideació creativa de noves solucions a les problemàtiques de les dones i els

homes en un context de democràcia moral. Des d'aquesta perspectiva allò que hauria d'importar, i centrar l'acció educativa, és el poder recuperar la seva dimensió humanitzadora, aquella que permet a cada persona des de la seva llibertat i diferència ser més justa i més solidària amb si mateixa i amb les altres persones. Es tracta, en definitiva, de superar des de la trobada dialògica de mirades diverses els problemes morals de les societats, i construir un món més pacífic i humà on siguin possibles les relacions d'igualtat i afectivitat fent emergir la història i el present de les dones i dels homes per construir, conjuntament, el futur.

Butlleta de subscripció a PISSARRA¹

Nom i llinatges:.....
 Tel.:.....
 Adreça:..... CP:.....
 Població:.....

Se subscriu a **PISSARRA** al preu anual de **20 eur.** que abona mitjançant:
 taló bancari o gir postal a nom de l'STEI-i.
 càrrec al compte bancari²

- (1) El afiliats i afiliades a l'STEI-i reben **PISSARRA** de franc
- (2) En aquest cas heu d'emplenar l'ordre bancària

ORDRE DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom de l'entitat:..... Adreça:.....
 Localitat:..... CP:.....

ENTITAT	OFICINA	DC	COMPTE

Sr/Sra. Director/a:

Us deman que atengueu a partir d'aquesta data, i fins a nou avis, els rebuts que us presentarà el Sindicat de Treballadores i Treballadors de l'Ensenyament - Intersindical de les Illes (STEL-i) amb càrrec al compte indicat.

..... del.....

Signatura: